

Beleid zonneparken in het buitengebied 2017

Onderdeel uitmakend van het beleid voor niet-
agrarische functies in het buitengebied

Titel: Beleid zonneparken in het buitengebied 2017
Versie: 1
Datum: 30 Oktober 2017
Auteur(s): S. Salemans-Dusch
Zaaknummer: SOM/2017/38266

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	4
1. Inleiding.....	5
1.1 Aanleiding.....	5
1.2 Leeswijzer.....	6
2. Achtergrond	7
2.1 Verschijningsvorm.....	7
2.2 Voordelen zonneparken.....	9
2.3 Initiatieven in Someren voor zonnepanelen in veldopstelling.....	10
3. Huidig beleid.....	12
3.1 Inleiding.....	12
3.2 Rijksbeleid	12
3.2.1 Stimulering Duurzame Energieproductie.....	12
3.2.2 Postcoderoos.....	12
3.3 Provinciaal beleid.....	13
3.3.1. Gebiedsstrategie Duurzame Energieopgave	13
3.3.2. Verordening ruimte Noord-Brabant.....	13
3.3 Regionaal beleid.....	14
3.4.1 Strategie Ruimte	14
3.4.2 Zonnepanelenproject regio Zuidoost-Brabant.....	15
3.5 Gemeentelijk beleid.....	15
3.5.1 Structuurvisie Someren 2028	15
3.5.2 Ambitiedocument C2C	15
3.5.3 Beleid voor niet-agrarische functies in het buitengebied.....	16
3.5.4 Bestemmingsplan	16
3.5.5 Duurzaamheidslening.....	16
4 Onderbouwing energiebehoefte	17
4.1 Inleiding.....	17
4.2 Energiebehoefte op langere termijn.....	17

4.3	<i>Invulling energiebehoefte</i>	18
4.4	<i>Afweging</i>	18
5.	Afweging locaties	21
5.1	<i>Inleiding</i>	21
5.2	<i>Technische afweging</i>	21
5.3	<i>Conclusie technische aspecten</i>	23
5.4	<i>Ruimtelijke afweging</i>	23
5.5	<i>Nadere ontwerprichtlijnen per landschapstype</i>	26
5.6	<i>Conclusie ontwerprichtlijnen</i>	31
6.	Maatschappelijke meerwaarde	32
7.	Conclusie en vervolg	36
	Bronnen	38
Bijlage 1	Verordening Ruimte, artikel 6.19 Zonneparken	39
Bijlage 2	Toelichting bij de Verordening Ruimte	40
Bijlage 3	Energie en ruimte Zuid-Oost Brabant, gemeente Someren	42

Samenvatting

Met vaststelling van het “Beleid voor niet-agrarische functies in het buitengebied en maatregelen ter stimulering van de sloop van voormalige agrarische bedrijfsgebouwen” (verder: NAF-beleid) heeft de gemeenteraad in februari 2016 een start gemaakt met de transitie van het landelijk gebied.

Duurzaamheid is in dit beleid een belangrijk speerpunt. Uit recente studies is gebleken dat er alléén door het gebruik van of windenergie, of zonne-energie of energieopwekking uit biomassa niet voldaan kan worden aan de klimaatdoelstellingen. Alle vormen van duurzame energieopwekking moeten dan ook worden overwogen om de doelstellingen te behalen. Dit beleidsdocument richt zich specifiek op de mogelijkheden voor het realiseren van zelfstandige opstellingen voor zonne-energie buiten het zoekgebied voor verstedelijking. De op 8 juli 2017 door Provinciale Staten vastgestelde Verordening ruimte Noord-Brabant (hierna ook: de Verordening) vormt de basis om zonneparken buiten het zoekgebied voor verstedelijking toe te kunnen staan. Belangrijke voorwaarde om invulling te kunnen geven aan de geboden mogelijkheden is dat er een gedegen visie moet liggen, waarin wordt afgewogen of er behoefte is en hoe deze vervolgens kan worden ingevuld in het gebied.

In dit “Beleid zonneparken in het buitengebied 2017” wordt, met inachtneming van de uitgangspunten van het NAF-beleid, een visie gegeven op zonneparken in het Somerense buitengebied.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Energietransitie en klimaatverandering zijn belangrijke en actuele maatschappelijke thema's. We moeten in hoog tempo overschakelen op gebruik van duurzame en schone energie, om daarmee de negatieve effecten van de klimaatverandering beheersbaar te houden.

Zowel op gebouwen die in eigendom zijn van de gemeente, als ook op bedrijfs- en particuliere gebouwen, zijn in de afgelopen jaren in onze gemeente meerdere daken van zonnepanelen voorzien. De lokale energiecoöperatie ZummerePower heeft door collectieve inkooptrajecten bijgedragen aan de realisatie van deze panelen.

Het uitgangspunt is dat bij bestaande bouwblokken de zonnepanelen in eerste instantie op daken worden gerealiseerd. De situatie dat lege agrarische bedrijfsgebouwen moeten blijven staan, met als enige doel om het dak te benutten voor zonne-energie, moet echter worden voorkomen. Het huidige beleid maakt het niet mogelijk om stallen te slopen en in de plaats daarvan zonnepanelen op de vrijkomende grond te plaatsen. Om te kunnen voldoen aan de doelstelling in het Nationale Energie Akkoord en om Someren in 2050 volledig energieneutraal te krijgen, is een uitbreiding van de mogelijke locaties voor zonnepanelen echter meer dan noodzakelijk. Het realiseren van zelfstandige zonnepanelen in veldopstelling (oftewel zonnevelden of –parken) is hiervoor een goede optie. Daarnaast kunnen er ook zonnepanelen op de grond geplaatst worden bij bijvoorbeeld woningen of bedrijven. Deze opstellingen zijn vaak kleiner en daardoor beperkter qua uitstraling dan een solitair zonneveld dat niet gekoppeld is aan een woning of een bedrijf.

Er zijn natuurlijk ook andere mogelijkheden om duurzame energie op te wekken, zoals met behulp van windmolens, biomassa, waterkracht en aardwarmte, maar daar gaat deze visie niet op in. Deels omdat er al beleid ligt (mestbeleid), maar voornamelijk omdat de uitstraling van deze vormen van energie-opwekking zo van elkaar verschilt dat er nauwelijks een algemene beleidslijn is te formuleren.

Bovenstaande trend is ook de provincie niet ontgaan. Dit was mede aanleiding om bij de wijzigingsronde van juli 2017 de Verordening ruimte aan te passen.

De Verordening Ruimte 2014 geeft in artikel 6.19 (Groenblauwe Mantel) en artikel 7.19 (Gemengd Landelijk Gebied) aan dat er mogelijkheden zijn voor het realiseren van (zelfstandige) zonneparken in het buitengebied en aan welke criteria voldaan moet worden. Een belangrijke voorwaarde om zonneparken in het buitengebied toe te kunnen staan, is dat er een gemeentelijke visie is. In deze visie moet worden onderbouwd dat er behoefte is aan oplossingen in het kader van duurzame energie en wordt vervolgens een afweging gemaakt van mogelijke locaties waar zonneparken kunnen worden toegestaan.

Deze beleidsnota geeft een antwoord op de vraag of, en zo ja onder welke voorwaarden, wij in de gemeente Someren medewerking willen verlenen aan het realiseren van zelfstandige zonneparken in het buitengebied.

1.2 Leeswijzer

In deze beleidsnotitie gaan we allereerst in op de achtergrond van zonneparken (hoofdstuk 2). Vervolgens geven we aan wat het huidige Rijks-, provinciaal en gemeentelijk beleid zegt over zonneparken (hoofdstuk 3).

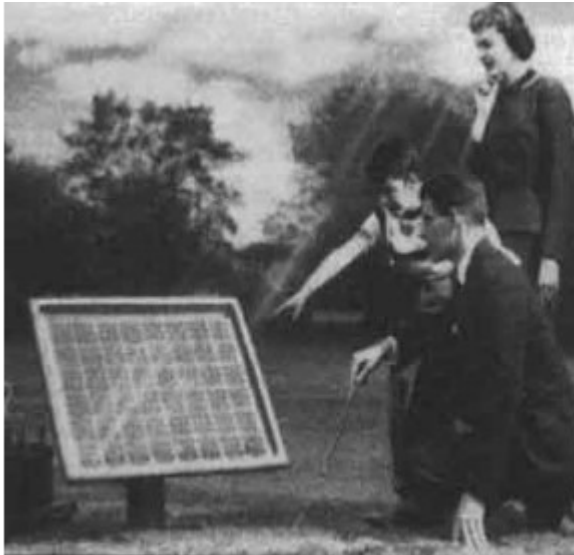
In hoofdstuk 4 gaan we in op de energiebehoefte en de onderzoeken die in dit kader zijn verricht. Uit de Verordening ruimte blijkt dat er een gedegen afweging gemaakt moet worden van mogelijke locaties waar zonneparken worden toegestaan. Deze afweging kent een grote ruimtelijke component, die gezien moet worden tegen de achtergrond van duurzaamheid. De ruimtelijke afweging wordt gemaakt in hoofdstuk 5. In hoofdstuk 6 wordt ingegaan op de maatschappelijke meerwaarde en hoofdstuk 7 geeft de conclusie en het vervolg.

2. Achtergrond

2.1 Verschijningsvorm

Iedereen kent tegenwoordig de zonnepanelen op daken van gebouwen. Het is natuurlijk niet zo dat zonnepanelen altijd gemeengoed zijn geweest. Voor de eerste ontdekking dat zonlicht omgezet kon worden in elektriciteit, gaan we terug naar 1839. De Franse fysicus Antoine César Becquerel ontdekte het zogenaamde 'fotovoltaïsche effect'. Ongeveer 50 jaar later werd de eerste zonnecel gemaakt, die is uitgegroeid tot het zonnepaneel zoals we dat vandaag de dag kennen.

De eerste zonnecollectoren waren lang niet zo krachtig; ze konden slechts 1 à 2 procent van het zonlicht omzetten in energie.

Afbeelding 1. Vroegere versie van zonnecel

Gedurende een lange periode is de ontwikkeling van de zonnepanelen doorgedaan, zodat ze op een gegeven moment genoeg rendement opleverden om interessant te zijn voor particulier gebruik. Sinds 2000 is het opwekken van energie met behulp van zonnepanelen steeds rendabeler geworden. Dit komt door dalende productiekosten van de zonnepanelen en steeds stijgende energiekosten.

Afbeelding 2.
Zonnepanelen anno
2017

Inmiddels zijn er verschillende mogelijkheden om zonnepanelen te plaatsen. De meest 'traditionele' vorm is op het dak van een woning, bijgebouw of stal. Het is daarbij zowel mogelijk om panelen op

platte daken te plaatsen, als op schuine daken. De ontwikkelingen staan echter niet stil en de eerste dakpannen met kleine zonnepaneeltjes erin zijn ook al op de markt. Het plaatsen van zonnepanelen op daken wordt nog altijd gezien als de meest gangbare manier. Omdat er klimaatdoelstellingen liggen en een energietransitie in gang is gezet, is er meer ruimte nodig dan er beschikbaar is op daken en aan gevels van gebouwen. Er wordt daarom gezocht naar andere manieren om zonne-energie op te wekken. Zonnepanelen die op de grond worden geplaatst (vaak in grotere aantallen en grotere oppervlakte) zijn dan de aangewezen optie. In het buitenland is realiseren van zonneparken al een meer gangbare praktijk.

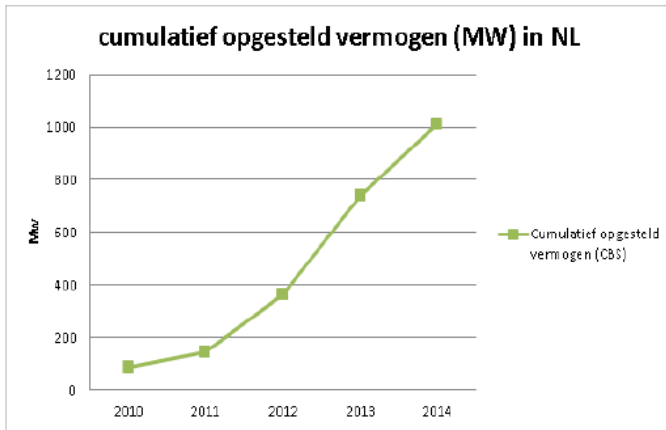

Afbeelding 3. Voorbeelden zonneparken

2.2 Voordelen zonneparken

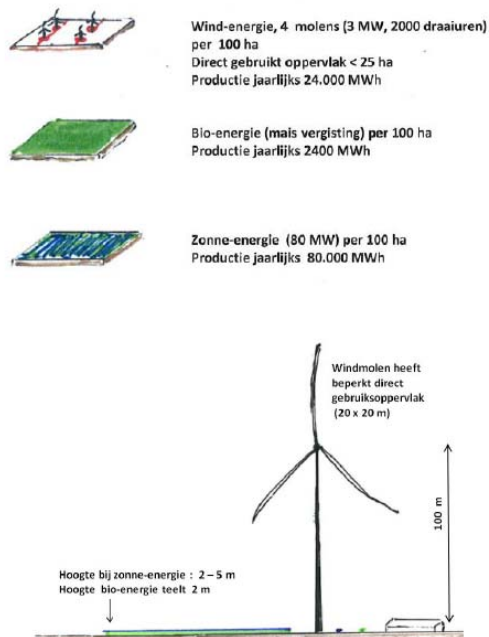
Het opgestelde vermogen aan zonnepanelen is de laatste jaren gestegen. Dit blijkt ook uit de onderstaande grafiek.

Afbeelding 4. Cumulatief opgesteld vermogen

Klimaattechnisch gezien is er een groot voordeel van zonne-energie ten opzichte van het gebruik van fossiele brandstoffen; dat spreekt voor zich. Door het doorontwikkelen van de techniek wordt de behaalde opbrengst met zonnepanelen ook steeds groter. Alleen het plaatsen van zonnepanelen op daken is niet voldoende om de duurzaamheidsdoelstellingen te kunnen behalen. Zonneparken vormen een goede aanvulling.

Er is een verhoudingsgewijs groot rendement te behalen met een zonnepark. De beschikbare oppervlakte kan optimaal benut worden, doordat de panelen dicht bij elkaar kunnen worden geplaatst. Bij bijvoorbeeld windmolens is dat anders, omdat die op een bepaalde afstand van elkaar moeten worden geplaatst.

Afbeelding 5. Productie energie

Op basis van de huidige technieken kan met een hectare zonnepanelen tussen de 0,6 tot 1,2 MW worden opgewekt. Gemiddeld wordt uitgegaan van 0,8 MW per hectare. De opbrengst is dus hoog te noemen. Daarbij komt dat de zonnepanelen steeds verder worden doorontwikkeld en het daardoor prijstechnisch gezien voordeliger wordt om panelen te plaatsen. Hier kan dezelfde tendens worden ontdekt als voor de zonnepanelen op daken.

Zonneparken kunnen goed worden ingepast in de omgeving. Juist doordat ze lager zijn dan bijvoorbeeld windmolens of vergistingsinstallaties, kan de invloed op het landschap worden verzacht. Hierdoor wordt de inbreuk die wordt gemaakt op het landschap verminderd.

Het realiseren van een zonnepark biedt ook mogelijkheden om lokale 'energiepartijen' te betrekken bij ontwikkelingen. Tot slot draagt het opwekken van energie door middel van een zonnepark bij aan het duurzame imago van de gemeente Someren.

2.3 Initiatieven in Someren voor zonnepanelen in veldopstelling

In de afgelopen periode (augustus – oktober 2017) zijn er 2 concrete initiatieven geweest voor de realisatie van zonnepanelen in veldopstelling. Er is door middel van het toepassen van de kruimelgevallenlijst uit de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (hierna: Wabo) medewerking verleend aan beide initiatieven. Dit betekent dat er een tijdelijke vergunning is verleend voor een periode van 10 jaar. Een andere planologische mogelijkheid om medewerking te verlenen, was er op het moment van de vergunningverlening niet, omdat we nog geen gemeentelijke visie hadden ten aanzien van zonnepanelen in veldopstelling in het buitengebied. In het kader van de klimaatdoelstellingen en onze gemeentelijke ambities op het gebied van duurzaamheid, is door het college besloten om vooruitlopend op de visie de betreffende vergunningen te verlenen. De halfjaarlijkse termijn voor het indienen van een subsidieaanvraag op grond van de SDE+ werd namelijk opengesteld in oktober en om in aanmerking te komen voor de subsidie, is een

omgevingsvergunning nodig. Zonder subsidie zijn plannen voor met name de grotere zonneparken niet uitvoerbaar en daarom is besloten om twee tijdelijke omgevingsvergunningen te verlenen. Beide initiatieven kunnen alsnog op grond van de visie een vergunning voor de duur van 25 jaar aanvragen.

De eerste vergunning die werd verleend, was voor een particulier initiatief aan de Ploegstraat. Het ging om het plaatsen van 200 stuks zonnepanelen achter de woning Ploegstraat 30 (buiten het bestemmingsvlak, op agrarische grond).

De tweede vergunning was voor een veel groter initiatief aan de Lungendonk. Hier ging het om het plaatsen van 8300 stuks zonnepanelen op een perceel tussen de Lungendonk en de Middenweg (ook buiten een bestemmingsvlak, op agrarische grond).

Er is geen bezwaar gemaakt tegen beide vergunningen en ze zijn inmiddels onherroepelijk.

3. Huidig beleid

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt een beschrijving gegeven van het huidige beleid in het kader van zonne-energie.

3.2 Rijksbeleid

In april 2016 is het Akkoord van Parijs ondertekend door 195 landen. Dit 'klimaatverdrag' was het sluitstuk van de klimaatconferentie die eind 2015 in Parijs werd georganiseerd. Het verdrag verplicht de landen die het ondertekend hebben onder andere om een eind te maken aan het gebruik van fossiele brandstoffen, die bijdragen aan de grote uitstoot van CO₂.

Nederland heeft in de zomer van 2017 (zo'n 1,5 jaar na sluiting) het klimaatverdrag ook geratificeerd.

In het Nationaal Energieakkoord heeft Nederland vastgelegd dat in 2023 minimaal 16 % van de energie afkomstig moet zijn van duurzame bronnen. Dit is een flinke opgave, waar concrete plannen voor moeten komen. Om initiatieven op het gebied van duurzame energie-opwekking te stimuleren, zijn er verschillende stimuleringsmaatregelen. Deze beschrijven wij hierna.

3.2.1 Stimulering Duurzame Energieproductie

Bedrijven en (non-profit) instellingen die hernieuwbare energie (gaan) produceren, kunnen gebruik maken van de subsidieregeling SDE+.

De subsidieregeling is bedoeld voor hernieuwbare energietechnieken en is onderverdeeld in de categorieën Biomassa, Geothermie, Water, Wind (land, meer en dijk) en Zon.

Voor zon-op-dak gaat het om locaties met een aansluitwaarde vanaf 3 x 80A. De meeste agrarische locaties in het buitengebied vallen onder deze categorie.

Om overheden te ondersteunen bij het opstellen van een afwegingskader heeft de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) in 2016 de publicatie "*Grondgebonden zonneparken; Verkenning naar de afwegingskaders rond locatiekeuze en ruimtelijke inpassing in Nederland*" uitgegeven.

3.2.2 Postcoderoos

Een postcoderoos is het gebied van aangrenzende postcodes waarin een zonnepark ligt. Leden van een coöperatie of VvE die gezamenlijk eigenaar zijn van een zonnepark en wonen binnen dit postcoderoosgebied hebben - volgens de regeling Verlaagd Tarief - recht op een verlaagd tarief voor de energiebelasting.

Dit kan een voordeel betekenen in het maatschappelijk draagvlak voor zonneparken. Inwoners kunnen door de postcoderoos een financieel voordeel behalen als er een zonnepark in hun buurt wordt gerealiseerd. Dit zou voor inwoners een bijdrage kunnen leveren aan de aanvaarding van zonneparken.

3.3 Provinciaal beleid

3.3.1. Gebiedsstrategie Duurzame Energieopgave

De impact van een duurzame energieopwekking, transport en opslag op de ruimte in Brabant is groot. Inzet van de Gebiedsstrategie Duurzame Energieopgave is om bestuur en politiek inzicht te geven in de impact van een duurzame energievoorziening op de ruimte en welke keuzeruimte er in Brabant is tussen de verschillende soorten duurzame energievoorziening. Hierbij zal niet alleen (de beschikbaarheid van) ruimte bepalend zijn en de huidige kwaliteit van die ruimte, maar ook wat een duurzame energievoorziening voor bijdrage kan leveren aan versterking en ontwikkeling van de sociale en economische kenmerken en potenties van een gebied.

Er is daarom in september 2016 een onderzoek verricht naar de ruimtelijke impact en de potentie van verschillende scenario's. Zonneparken zijn één van de mogelijke ontwikkelingen die worden benoemd. Er wordt in de Gebiedsstrategie omschreven hoe de panelen het best geplaatst kunnen worden om optimaal te kunnen functioneren.

In hoofdstuk 4 wordt nader ingegaan op de uitgevoerde studie, omdat deze een belangrijk inzicht biedt in de duurzame energiebehoefte.

3.3.2. Verordening ruimte Noord-Brabant

In de beleidsrijke wijziging van de Verordening ruimte in juli 2017 zijn regels opgenomen voor zonneparken. Er zijn mogelijkheden voor grondgebonden zonneparken (in veldopstelling) in stedelijk gebied, in zoekgebied voor verstedelijking en op bestaande locaties in het landelijk gebied zoals rioolwaterzuiveringsinstallaties en stortplaatsen. De voorkeur van het provinciaal beleid gaat uit naar plaatsing van zonnepanelen op daken of op gronden in of aansluitend op het landelijk gebied. Dit heeft als voordeel dat ze dicht bij de gebruikers en bij bestaande energiesystemen staan, wat efficiënt is en bijdraagt aan de beperking van kosten. Daarnaast voldoet dit aan de uitgangspunten van zorgvuldig ruimtegebruik. Er is echter binnen deze 'voorkeursgebieden' niet voldoende ruimte beschikbaar om een significante bijdrage te kunnen leveren aan de duurzaamheidsdoelstellingen die behaald moeten worden.

De provincie biedt daarom onder voorwaarden mogelijkheden voor het realiseren van zonneparken (zelfstandige opstellingen van zonnepanelen op de grond) buiten het stedelijk gebied of de zoekgebieden voor verstedelijking.

De Verordening maakt zowel in het Gemengd Landelijk Gebied als in de Groenblauwe mantel zonneparken mogelijk. In principe geldt er voor niet-agrarische ontwikkelingen, waar een zonnepark onder valt, een maximale oppervlakte van 5.000 m². Met de wijziging van de Verordening ruimte is er een uitzondering gemaakt op deze limiet ten behoeve van zonneparken. Er is in de Verordening geen maximale maat opgenomen, mits maar wordt voldaan aan de gestelde voorwaarden.

De Verordening geeft de volgende criteria:

1. Uit een gemeentelijke visie blijkt dat de aanwijzing van een 'projectlocatie zonne-energie' nodig is om te kunnen voldoen aan de doelstellingen voor het opwekken van duurzame energie;
2. In de visie is afgewogen welke locaties binnen de gemeente geschikt zijn, gelet op aspecten van zorgvuldig ruimtegebruik en ruimtelijke kwaliteit;
3. De ontwikkeling heeft een maatschappelijke meerwaarde. Dit aspect is wordt als volgt onderbouwd:

- a. De mate van zorgvuldig ruimtegebruik;
 - b. De maatregelen die getroffen worden om de impact op de omgeving te beperken;
 - c. De bijdrage die wordt geleverd aan maatschappelijke doelen.
4. De ontwikkeling is inpasbaar in de omgeving.

Een zonnepark mag alleen vergund worden door de toepassing van artikel 2.12, eerste lid, onderdeel a onder 2^e of 3^e van de Wabo. Door dit artikel uit de Wabo toe te passen, wordt een vergunning verleend om af te mogen wijken van het bestemmingsplan.

De omgevingsvergunning kan verleend worden voor een periode van 25 jaar. De achterliggende gedachte is dat de ontwikkelingen steeds sneller gaan en er daarom steeds meer technische mogelijkheden komen voor het opwekken van zonne-energie, die voor iedereen bereikbaar zijn. De termijn komt ook overeen met de levensduur van de zonnepanelen, zodat er geen sprake is van kapitaalvernietiging voor de ontwikkelende partij.

Door het verlenen van een omgevingsvergunning voor het afwijken van het bestemmingsplan wijzigt de onderliggende bestemming niet. Het is de bedoeling dat de grond waar de panelen op staan (minimaal) in de oorspronkelijke staat worden teruggebracht, en waar mogelijk worden verbeterd. Er moet op voorhand worden afgesproken hoe de sanering van het zonnepark zeker is gesteld. Dit gebeurt door het sluiten van een overeenkomst tussen de gemeente en de ontwikkelaar.

Deze visie voorziet in het benodigde afwegingskader, waarin een antwoord wordt gegeven op de vraag of en zo ja op welke plek(ken) wij het realiseren van zonneparken aanvaardbaar vinden.

3.3 Regionaal beleid

3.4.1 Strategie Ruimte

De Metropoolregio Eindhoven (MRE) bestaat uit 21 gemeenten in de Brainport Eindhoven. Samen met de kennisinstututen en het bedrijfsleven hebben de gemeenten de ambitie uitgesproken om de Brainportregio verder te ontwikkelen als economische wereldspeler, die internationale allure koppelt aan regionale eigenheid. Het streven is om een duurzame toekomst vorm te geven voor alle inwoners van de regio. Onlangs (zomer 2017) is de Integrale Strategie Ruimte vastgesteld door de MRE, die het ruimtelijk ontwikkelingsperspectief van de regio schetst. De Strategie wordt voortdurend gemonitord en geactualiseerd wanneer nodig. In oktober 2017 is deze Integrale Strategie Ruimte door de gemeenteraad van Someren vastgesteld en zijn de uitgangspunten integraal overgenomen.

Één van de thema's in de Strategie Ruimte is duurzame energie. Provinciaal is de ambitie vastgelegd om in 2050 energieneutraal te zijn en onafhankelijk te zijn van fossiele brandstoffen. In de Versnellingsafspraken die met de provincie zijn gemaakt, is de ambitie benoemd om de eerste energieneutrale regio te zijn.

Doordat deze ambities zijn uitgesproken, is het nodig om daadwerkelijk iets te doen. Het landschap zal hierdoor veranderen, omdat iedere functie die we toevoegen aan ons buitengebied een nieuw ruimtebeslag oplevert.

3.4.2 Zonnepanelenproject regio Zuidoost-Brabant

Deelname aan het Zonnepanelenproject regio Zuidoost-Brabant (mei 2017) regelt de collectieve inkoop van zonnepanelen, en heeft als beoogd resultaat om op 218 daken van particuliere huishoudens zonnepanelen te realiseren.

3.5 Gemeentelijk beleid

Someren heeft zichzelf ten doel gesteld om jaarlijks 2% minder CO₂ uit te gaan stoten en in 2050 energieneutraal te zijn. Daarbij is uitgesproken dat alle haalbare en beschikbare vormen van duurzame energie, naast verbeteringen in de toekomst, noodzakelijk zijn om deze doelstelling te realiseren.

Om deze doelstelling haalbaar te maken dienen alle partijen, zowel inwoners, bedrijven als overheden mee te werken aan het realiseren van energiebesparing (d.m.v. fysieke aanpassingen en gedragsverandering) en het duurzaam opwekken van de resterende energievraag. De gemeente Someren kiest er daarom voor om op lokaal niveau te beginnen: op het eigen grondgebied. Er heeft wel al overleg plaatsgevonden met bijvoorbeeld de gemeente Helmond om samen op te trekken op het gebied van duurzame energie-opwekking. Helmond heeft grondposities in het noorden van Someren, waar wellicht mogelijkheden liggen om een zonnepark te realiseren.

3.5.1 Structuurvisie Someren 2028

In de Structuurvisie wordt aangegeven dat velden met zonnecollectoren niet als passend worden gezien in het Somerense landschap.

De Structuurvisie dateert echter uit 2012. Pas de laatste jaren is het 'duurzaamheidsdenken' meer een algemeen gedachtegoed geworden. Als gevolg van voortschrijdend inzicht en een grotere bewustwording, verlaten wij dit standpunt en openen we de deur voor initiatieven op het gebied van duurzaamheid. Zonneparken zijn hiervan een mooi voorbeeld.

3.5.2 Ambitiedocument C2C

Er is naar aanleiding van de ambitie om in 2050 energieneutraal te zijn, gestart met een traject om het duurzaamheidsdenken in te bedden in de gemeentelijke organisatie.

In het Ambitiedocument C2C is de volgende doelstelling geformuleerd:

'Gemeente Someren streeft, samen met burgers, verenigingen, onderwijs en bedrijfsleven naar een aantrekkelijk, groen en landelijk buitengebied, dat in combinatie met de vitale dorpskernen ervoor zorgt dat ledere huidige en toekomstige inwoner en bezoeker een prettige en sociale leefomgeving wordt geboden, waar People (sociaal). Planet (milieu) en Profit (economie) hand-in-hand gaan.'

In het Ambitiedocument wordt vervolgens verder uitgewerkt hoe hieraan invulling wordt gegeven. Het investeren in duurzame projecten is één van de uitvoeringsmogelijkheden. Zonnevelden zijn hiervan een goed voorbeeld. Daarnaast moeten zonnevelden na afloop van de termijn van 25 jaar worden verwijderd en moet het landschap terug worden gebracht in de oorspronkelijke staat. Dit is ook een voorbeeld van circulariteit.

3.5.3 Beleid voor niet-agrarische functies in het buitengebied

Het Beleid voor niet-agrarische functies in het buitengebied (ook: NAF-beleid) voorziet in de omschakeling van agrarische bestemmingen naar een aantal andere bestemmingen. Tevens stimuleren we de sloop van voormalige agrarische bedrijfsgebouwen. Duurzaamheid is een belangrijke pijler in het NAF-beleid. Zonneparken vormen hier een goed voorbeeld van.

Een zonnepark wordt beschouwd als een niet-agrarische functie in het buitengebied. Daarom vormt deze visie een onderdeel van het NAF-beleid.

3.5.4 Bestemmingsplan

Op dit moment biedt de bestemmingsplannen voor het buitengebied geen mogelijkheden voor het plaatsen van zonnepanelen in grondopstelling op agrarische gronden. Er mogen immers geen bouwwerken worden opgericht op deze gronden.

De enige optie op dit moment is om binnen het bestemmingsvlak voor bijvoorbeeld wonen of (agrarisch) bedrijf zonnepanelen te realiseren. Het bestemmingsplan staat ook niet in de weg aan bijvoorbeeld het realiseren van drijvende zonnepanelen op waterbassins bij glastuinbouwbedrijven. Het rendement dat hiermee behaald kan worden, is echter niet afdoende.

In de toekomstige situatie zal er een afwijkingsbevoegdheid worden opgenomen, met behulp waarvan zonneparken kunnen worden gerealiseerd. De Verordening ruimte staat niet toe dat de onderliggende bestemming wordt gewijzigd en de grond moet na 25 jaar weer terug worden gebracht in de oorspronkelijke staat. In toekomstige bestemmingsplannen zal dit worden overgenomen.

3.5.5 Duurzaamheidslening

Diverse recente maatregelen stimuleren de aanleg van zon-op-dak. Dit past in het de duurzaamheidsambitie die wij als gemeente hebben.

De duurzaamheidslening (februari 2017) stimuleert een breed pakket van maatregelen, waaronder zonnepanelen. De duurzaamheidslening is alleen bedoeld voor particuliere initiatieven, dus grootschalige zonneparken komen hiervoor niet in aanmerking. Wanneer een particulier een aantal zonnepanelen wil plaatsen op zijn grond, dan zou hij daarvoor wel een duurzaamheidslening aan kunnen vragen.

4 Onderbouwing energiebehoefte

4.1 Inleiding

In het voorgaande hoofdstuk hebben wij het bestaande beleid op een rijtje gezet. Daarnaast hebben we aangegeven welke gemeentelijke doelstelling wij hanteren. Daaruit blijkt dat de gemeente Someren de duurzaamheid hoog in het vaandel heeft staan en wij dit ook actief stimuleren door middel van beleid en regelingen.

Uit de provinciale Verordening ruimte blijkt dat in de visie een onderbouwing moet worden gegeven ten aanzien van de energiebehoefte waaruit blijkt dat het realiseren van zonnevelden noodzakelijk is om te voorzien in de behoefte. In dit hoofdstuk geven wij deze onderbouwing.

4.2 Energiebehoefte op langere termijn

In opdracht van de provincie Noord-Brabant heeft POSAD een studie¹ gedaan naar het energieverbruik in 2050 en de daarmee samenhangende behoefte aan duurzame bronnen. In juni 2017 is het rapport 'Energie en ruimte Zuid-oost Brabant' verschenen, met uitsplitsingen naar de individuele gemeenten, waaronder Someren.

Het huidige energieverbruik in Someren is:

SOMEREN	Elektra	Warmte	Brandstof	Overig
gebouwde omgeving	146 TJ	575 TJ	--	--
industrie	50 TJ	112 TJ	--	--
landbouw	229 TJ	1413 TJ	--	--
mobiliteit	1 TJ	--	891 TJ	--
TOTAAL	426 TJ	2100 TJ	891 TJ	71 TJ

* Bron: 'Klimaatmonitor' in combinatie met 'Energie in Beeld'

Het verwachte energieverbruik in 2050 zal, met toepassing van maatregelen om energie te besparen, zijn:

SOMEREN	Elektra	Warmte	Brandstof	Overig
gebouwde omgeving	187 TJ	390 TJ	--	--
industrie	152 TJ	105 TJ	--	--
landbouw	152 TJ	1383 TJ	--	--
mobiliteit	113 TJ	--	713 TJ	--
TOTAAL	604 TJ	1879 TJ	713 TJ	110 TJ

¹ Gebiedsstrategie Duurzame Energieopgave Provincie Noord-Brabant, september 2016

Uit de bovenstaande tabel blijkt dat de totale behoefte aan elektra 604 TJ zal bedragen in 2050. Er is een duidelijke toename te constateren. Het huidige energieverbruik bedraagt immers 426 TJ. De energiebehoefte zal ingevuld moeten worden, waarbij het aanwenden van duurzame bronnen van het grootste belang is.

4.3 Invulling energiebehoefte

In de POSAD studie is een minimaal en een maximaal scenario uitgewerkt. Het minimale scenario gaat uit van alleen het plaatsen van zonnepanelen op alle effectief beschikbare daken. In het maximale scenario worden alle daken benut en worden daarnaast zonnevelden gerealiseerd in het gemengd landelijk gebied.

Wanneer het minimale scenario wordt ingevuld, wordt er een totaal dakoppervlak van 265 hectare voorzien van zonnepanelen. Hierdoor wordt 122 TJ elektriciteit opgewekt.

Wanneer het maximale scenario wordt ingevuld, wordt er een totale oppervlakte van 386 hectare ingevuld met zonnepanelen. Dit betekent dat er naast 265 hectare dakoppervlak nog 121 hectare wordt ingevuld door zonnevelden. In totaal wordt in het maximale scenario 604 TJ opgewekt.

De conclusie die voortvloeit uit het voorgaande, is dat er een toegenomen energiebehoefte is in de toekomst. Alleen het plaatsen van zonnepanelen op de beschikbare daken is echter niet voldoende om in de toegenomen energiebehoefte te voorzien. Er zal dan ook gezocht moeten worden naar andere mogelijkheden om op een duurzame manier energie op te wekken. Zonnevelden zijn hiervoor een uitstekende aanvulling. Het is echter niet aannemelijk dat de gehele energiebehoefte wordt opgewekt door middel van zonnevelden, net zo min als dat er *alleen* windmolens of biomassa-installaties zullen zijn die stroom opwekken. Er zal altijd een samenspel ontstaan tussen de verschillende mogelijkheden om duurzame energie op te wekken en dat is ook iets dat wij als gemeente nastreven en faciliteren.

4.4 Afweging

Wij staan als gemeente Someren aan de lat om verdere verduurzaming van de opwekking van energie mogelijk te maken. In eerste instantie is het uitgangspunt om binnen bestaande bouwblokken de zonnepanelen op daken te plaatsen. Daarbij is het uitdrukkelijk niet de bedoeling om leegstaande gebouwen te laten staan, met het doel om zonnepanelen op het dak te kunnen leggen. Doel van dit onderdeel van de regeling is om te voorkomen dat leegstaande gebouwen alleen worden behouden om zonnepanelen op het dak te plaatsen. Dit werkt verpaupering in de hand en beantwoordt niet aan ons streven om de ruimtelijke kwaliteit in het buitengebied juist te stimuleren.

Ook met de bestemming strijdige gebouwen (gebruik en bouw) mogen niet voorzien worden van zonnepanelen, tenzij er een concreet zicht op legalisatie bestaat. We willen aan de ene kant niet iemand stimuleren met subsidies, terwijl we aan de andere kant handhaven op strijdig gebruik. Ook is het niet aannemelijk dat iemand, in het meest extreme geval, gaat slopen vanwege strijdigheid als hij in zonnepanelen heeft geïnvesteerd.

Uit de uitgevoerde studies blijkt echter dat alleen het plaatsen van zonnepanelen op daken niet voldoende is om aan de toenemende energiebehoefte te voorzien. Het realiseren van

grondgebonden zonneparken is één van de mogelijkheden om nader invulling te geven in de toegenomen energiebehoefte en het op een duurzame manier voorzien in een oplossing.

Zonneparken hebben echter invloed op de beleving van het landschap. Ondanks dit belangrijke neveneffect, vindt de gemeente Someren het aanvaardbaar om op een deel van de beschikbare grond in het buitengebied het ontwikkelen van zonneparken toe te staan. De overwegingen om het ontwikkelen van zonneparken toe te staan zijn:

- er is een urgentie om versneld de achterstand in de energietransitie ten opzichte van andere Europese landen in te halen;
- er is een concrete en aantoonbare behoefte aan het opwekken van duurzame energie met behulp van de zon;
- zonne-energie is een onmisbare schakel in de energietransitie naast wind, biomassa, waterkracht en aardwarmte;
- de gemeente Someren neemt verantwoordelijkheid in het behalen van de klimaatdoelstellingen die van hogerhand zijn afgesproken en daarnaast in het behalen van de eigen ambitie om in 2050 energieneutraal te zijn;
- er is een relatief gering ruimtebeslag nodig in verhouding tot de oppervlakte van de gemeente om toch substantiële stappen te kunnen zetten;
- de impact van een zonnepark op de omgeving is geringer dan bij een windpark, omdat de stellages een stuk lager zijn en er met een goede locatiekeuze en inpassing de invloed op de omgeving nog meer beperkt kan worden;
- het opwekken van duurzame energie draagt bij aan het duurzame imago van de gemeente Someren;
- een zonnepark heeft een omkeerbaar en flexibel karakter, doordat de grond na 25 jaar weer moet worden teruggebracht in (minimaal) de oorspronkelijke staat, maar waar mogelijk met verbeteringen.

De ruimtelijke uitstraling van zonneparken is een heel belangrijk aandachtspunt. Er moet daarom gezocht worden naar een balans in de welbekende 'driehoek' People-Planet-Profit. Het spreekt voor zich dat het vanuit economisch oogpunt wenselijk is om zoveel mogelijk zonnepanelen te plaatsen, omdat daarmee een zo hoog mogelijk rendement wordt gegenereerd ('profit'). Dit draagt echter niet bij aan de ruimtelijke kwaliteit (planet), de uitstraling en de belevingswaarde van het buitengebied voor inwoners en recreanten (people). De uitstraling van de zonneparken moet voor bewoners en gebruikers van het buitengebied op een zodanige manier worden vormgegeven dat er nog steeds sprake is van een aantrekkelijk gebied, waar mensen plezierig kunnen leven, hun bedrijf uitvoeren en recreëren. Dit geldt uiteraard ook voor de flora en fauna die hun natuurlijke leefomgeving hebben in het buitengebied. Mogelijk zijn er effecten op de flora en fauna, maar deze moeten zoveel mogelijk worden beperkt en er moet naar kansen worden gezocht om de vormgeving van een zonnepark op een zodanige manier te doen dat er profijt ontstaat voor planten- en diersoorten.

Dit brengt ons bij het volgende punt. Er moet sprake zijn van meervoudig ruimtegebruik. Dat is voor de provincie ook een belangrijk speerpunt. Er zijn verschillende mogelijkheden denkbaar om dit vorm te geven. Waar mogelijk kunnen duurzaamheidsdoelstellingen worden gecombineerd met het oplossen van bijvoorbeeld waterproblematiek. Het zou bijvoorbeeld een optie kunnen zijn om drijvende zonnepanelen mogelijk te maken op het terrein waar de panelen (op stellingen) staan te

gebruiken als waterbergingsgebied. Dit moet natuurlijk technisch gezien wel tot de mogelijkheden behoren. Ook kan gedacht worden aan het laten grazen van schapen onder de zonnepanelen, het creëren van natuur of recreatieve routes.

Voor zonneparken die groter zijn dan 5.000 m² moet een bijdrage worden geleverd aan maatschappelijke doelen. Dit is ook een eis die de Verordening ruimte stelt. Hierbij kan gedacht worden aan het betrekken van een lokale energiecoöperatie, die de revenuen van een zonnepark aanwendt ten behoeve van haar leden die in Someren wonen.

Wat verder nog een optie zou kunnen zijn, is om de gebruiker in het buitengebied juist meer te betrekken bij manieren om duurzame energie op te wekken. Het zou bijvoorbeeld een optie kunnen zijn om een 'ommetje' of ander soort van recreatieve (fiets- of wandel)route te bedenken die langs voorzieningen als een zonnepark of windmolenpark leidt.

We gaan hier in hoofdstuk 6 dieper op in.

5. Afweging locaties

5.1 Inleiding

Het eerste uitgangspunt dat we hebben geformuleerd, is dat in eerste instantie de zonnepanelen binnen bestaande bouwblokken op daken worden gerealiseerd. Leegstaande gebouwen of gebouwen die niet conform bestemming zijn gebouwd of worden gebruikt, mogen niet worden benut voor het plaatsen van zonnepanelen op de daken. Dit geldt niet indien er concreet zicht bestaat op legalisatie. Voor zonnepanelen op daken is het niet nodig om een afweging te maken voor concrete locaties. Deze staan we overal in het buitengebied toe.

Het is echter vanwege de impact wel van belang om te bepalen waar we zonneparken in het buitengebied willen toestaan. Er worden vanuit de Verordening ruimte geen beperkingen gesteld aan de locatie waar zonneparken ontwikkeld kunnen worden of aan de omvang hiervan. Er moet echter wel een aantoonbare behoefte zijn en er moeten maatregelen worden getroffen die de impact van een zonnepark op de omgeving beperken. In het vorige hoofdstuk hebben we de behoefte aangetoond en in dit hoofdstuk wordt gefocust op de afweging van mogelijke locaties. We beginnen met het verkennen van de technische (on)mogelijkheden, om vervolgens de ruimtelijke aanvaardbaarheid te onderzoeken.

Op sommige plekken is het namelijk technisch onmogelijk om een zonnepark te realiseren. Het is immers van belang om het zonnepark op een zo efficiënt mogelijke manier op het energienet te kunnen aansluiten. De gemeente Someren vindt het belangrijk dat er duidelijke afspraken zijn gemaakt tussen de ontwikkelaar van een zonnepark en de afnemers van de opgewekte energie. Deze technische aspecten behandelen wij in de volgende paragraaf.

Als het vanuit technisch oogpunt mogelijk is om een zonnepark te realiseren, dan moet worden bepaald of dit op deze plek ook ruimtelijk aanvaardbaar is. Deze aspecten worden besproken in paragraaf 5.4. Hierbij wordt overigens opgemerkt dat het landschappelijk belang gelijkwaardig is aan de technische aspecten. Met andere woorden: ook al is het op een bepaalde plek technisch mogelijk om een zonnepark te realiseren, dan *moet* dit landschappelijk ook in te passen zijn. Is dat niet het geval, dan zal de ontwikkeling niet door kunnen gaan.

5.2 Technische afweging

Vanuit technisch oogpunt zijn er 3 aspecten die bepalen of een locatie geschikt is voor een zonnepark:

1. de nabijheid van nationale energie-infrastructuur; of
2. de aanwezigheid van grote afnemers; of
3. locaties die reeds voorzien zijn van een voldoende zware aansluiting.

De benaderingswijze vanuit het oogpunt van de techniek wordt gekozen als eerste startpunt. De ligging van een zonnepark nabij energie-infrastructuur, grote afnemers en/of reeds aanwezige zware aansluitingen heeft grote invloed op de kosten. De afstand en complexiteit van het kabeltracé dat aangelegd moet worden, is bepalend voor de prijs (prijsindicatie > 0,5 miljoen euro per kilometer). Ook landschappelijk gezien is het overbruggen van grote afstanden met kabels niet wenselijk.

Ad. 1 De nabijheid van nationale energie-infrastructuur

Het realiseren van een zonnepark in de directe omgeving van nationale energie-infrastructuur biedt als groot voordeel dat er 'slechts' hoeft te worden aangesloten op deze infrastructuur om de opgewekte elektriciteit te kunnen leveren aan de gebruikers.

De ligging van Someren ten opzichte van de nationale energie-infrastructuur biedt mogelijkheden om hierop aan te sluiten.

Buiten onze gemeentegrenzen, maar voldoende nabij, loopt het 150 kV-netwerk (blauwe lijn). In Helmond (-Zuid), Maarheeze en Nederweert bevinden zich schakel- en/of transformator-stations van dit 150kV-netwerk.

Afbeelding 6. Ligging nationale energie-infrastructuur

Schakel en/of transformatorstation	afstand (hemelsbreed) tot gemeentegrens
Helmond (Zuid)	0,3 km
Maarheeze	2,6 km
Nederweert	6,0 km

Deze benaderingswijze biedt aanknopingspunten om zoekgebieden aan te wijzen, waarbinnen het realiseren van een zonnepark in beginsel aanvaardbaar zou kunnen zijn.

Gelet op de ligging in de nabijheid van het transformatorstation Helmond (-Zuid) ligt het gebied Lungendonk als zoekgebied voor de hand.

Ad. 2. De aanwezigheid van grote afnemers

In een ideale situatie ligt een zonnepark zo dicht mogelijk bij de afnemer van de opgewerkte elektriciteit. Dat heeft een groot voordeel vanuit kostenminimalisatie (transportkosten).

Locaties met grote afnemers bevinden zich in beginsel in het stedelijk gebied. Bedrijventerreinen zijn de stedelijke locaties waar de meeste elektrische energie gebruikt wordt. In het buitengebied springen met name de glastuinbouwbedrijven in het oog als grote afnemers. In Someren zijn deze bedrijven veelal geconcentreerd binnen de glastuinbouwgebieden Vlasakkers en Kievitsakkers.

Schematisch kunnen de gebieden met grote afnemers als volgt in beeld worden gebracht:

gebied grote afnemers	nabij kern	mogelijk zoekgebied
bedrijventerrein Sluis XI	Someren	kernrand-zone Someren
bedrijventerrein Lage Akkerweg	Someren	kernrand-zone Someren
glastuinbouw Kievitsakkers	Someren	kernrand-zone Someren
glastuinbouw Vlasakkers	Someren-Eind en Someren-Heide	kernrand-zone Someren-Eind en Someren-Heide
bedrijventerrein BZOB	Helmond	Lungendonk

Ad. 3. Locaties die reeds voorzien zijn van een zware aansluiting

In een andere ideale situatie kan een zonnepark gebruik maken van locaties die al een voldoende zware aansluiting hebben om energie te kunnen leveren.

In het Somerense buitengebied is een aantal situaties denkbaar:

locaties met zware aansluiting(en)	mogelijk zoekgebied
glastuinbouw Vlasakkers	kernrand-zone Someren-Eind en Someren-Heide
initiatief windpark in de Diepenhoek	Diepenhoek
voormalige agrarische locaties (mits voorzien van zware aansluiting)	bestaand bouwblok

Hierbij verdient opmerking dat ten tijde van het schrijven van deze visie (najaar 2017) het initiatief voor een windpark in de Diepenhoek nog niet gerealiseerd is. Wanneer dit park in de toekomst wel wordt gerealiseerd, kan zeker gezocht worden naar mogelijkheden om een zonnepark te realiseren in aansluiting bij het windpark. Wellicht is het zelfs mogelijk om de zonnepanelen onder de windmolens te leggen. Dit is vanuit het oogpunt van meervoudig ruimtegebruik een optie die zeker nader onderzoek verdient.

5.3 Conclusie technische aspecten

De conclusie die uit het bovenstaande volgt, is dat er vanuit het oogpunt van de techniek en efficiency een aantal opties is voor het realiseren van zonneparken in het buitengebied van Someren. Nu we dit hebben afgewogen, vormt de tweede stap het maken van een ruimtelijke afweging.

5.4 Ruimtelijke afweging

Als de eerste 'horde' van technische inpasbaarheid van een zonnepark is genomen, zal gekeken moeten worden naar de aard en schaal van het zoekgebied. Vragen die hierbij beantwoord moeten

worden zijn of een zonnepark ruimtelijk gezien binnen een bepaald landschap past en op welke manier kan het worden ingepast in de omgeving. Ook is het bevorderen van de biodiversiteit een belangrijk aandachtspunt.

Een zonnepark heeft invloed op de omgeving. Er worden immers stellingen geplaatst waar de zonnepanelen bovenop staan. De zichtbaarheid van het zonnepark bepaalt de mate van beïnvloeding. Landschappelijke inpassing is een belangrijk instrument om de invloed van een zonnepark op de omgeving te verzachten en zoveel mogelijk te beperken. De inpassing kan ook benut worden om het karakter van het landschap juist te versterken. Daarnaast zal in het ene landschapstype de beïnvloeding door een zonnepark groter zijn dan in een ander landschapstype. Tot slot kan de landschappelijke inpassing bijdragen aan het creëren van een leefomgeving voor planten- en diersoorten.

Niet alleen de zichtbaarheid van de zonnepanelen zelf bepaalt de invloed van een zonnepark. Ook andere benodigde zaken zoals hekwerk en schakelkasten hebben invloed. Het is van belang om deze zoveel mogelijk te integreren in het landschap. Een zorgvuldig en doordacht ontwerp is hierbij van groot belang.

In het Beeldkwaliteitsplan Buitengebied zijn verschillende landschapstypen onderscheiden. Deze landschapstypen hebben ieder hun eigen kenmerken en dynamiek, waarbinnen een zonnepark zal moeten worden ingepast.

Van belang is om vervolgens de beoogde ontwikkeling te 'trechteren'. We beginnen daarbij met het landschap, zakken af naar de beoogde kavel(s) en eindigen bij het object zelf. Voor alle drie de niveaus zijn ontwerpprincipes te formuleren.

1. *Landschap*

Op het niveau van het landschap spelen 3 aspecten een rol:

a. Gebiedskenmerken en –kwaliteiten:

Er moet een analyse plaatsvinden van de bestaande kwaliteiten van de locatie.

b. Maat en schaal van het landschap:

Er moet een balans worden gevonden tussen de oppervlakte van het zonnepark en het omliggende landschap.

c. Draagkracht van het landschap:

Er moet worden bekeken of een gebied de voorgenomen ontwikkeling aan kan.

Op basis van de voorgaande aspecten, komen we tot de volgende ontwerpprincipes:

- Om te kunnen beoordelen of een initiatief passend is in het landschap, vormen de gebiedskenmerken en –kwaliteiten het vertrekpunt. Het realiseren van zonnevelden in beekdalen, bos-, heide- en natuurgebieden wordt niet toegestaan vanwege het gevaar dat waarden onherstelbaar worden aangetast en vanwege de kwetsbaarheid van het landschap.
- De maat en schaal van een gebied zijn leidend voor de omvang van zonnevelden, waarbij het verkavelingspatroon een belangrijke factor is.
- Houd rekening met de draagkracht van de omgeving, waarbij de aanwezigheid van infrastructuur en andere functies van belang is.

2. Beoogde kavel(s)

Landschappelijke inpassing biedt mogelijkheden om de impact van zonnevelden op de omgeving te beperken. De keuzes die worden gemaakt, worden sterk bepaald door de aard en de kenmerken van de omgeving en kan uiteenlopende vormen aannemen. Er zal een invulling gekozen moeten worden die leidt tot een meerwaarde.

Op basis van de voorgaande aspecten, komen we tot de volgende ontwerpprincipes:

- Maak gebruik van specifieke landschappelijke kenmerken en historisch gegroeide landschapsstructuren. Versterk deze waar mogelijk.
- De randen van de zonnevelden moeten kwalitatief worden vorm gegeven, waarbij ook rekening gehouden wordt met aanwezige planten- en diersoorten. Het creëren van een habitat voor planten en dieren en het versterken van de biodiversiteit is een belangrijk aandachtspunt. Bij vergunningverlening moet de biodiversiteit aantoonbaar geborgd en/of verbeterd worden. Denk bijvoorbeeld aan een op biodiversiteit gerichte struweelbeplanting en het aanleggen van kruiden- en bloemrijk grasland.
- Zoek naar mogelijkheden om de beveiliging van het zonnepark (indien deze noodzakelijk is) in het landschap vorm te geven, zodat er geen hekwerk zichtbaar is vanaf het maaiveld. Denk ook aan watergangen of (toegankelijke) grondwallen als mogelijke afscheiding (mits passend in het landschap).
- Indien plaatsing van een hekwerk noodzakelijk is, zorg dan voor dat dit geen barrière vormt voor dieren of maak faunapassages.
- Maak een eventueel hekwerk eenvoudig en eenduidig, bij voorkeur in een donkere kleur en op enige afstand van infrastructuur.
- Bijbehorende voorzieningen zoals schakelcellen, transformatoren, etc. dienen aan het zicht te worden onttrokken door middel van beplanting.
- De zonnepanelen mogen slechts zeer beperkt zichtbaar zijn vanuit openbaar gebied en aangrenzende woonpercelen.
- De impact op de omgeving moet beperkt zijn, er mag geen sprake zijn van overlast door bijvoorbeeld lichtschildering.
- Er mag geen overlast ontstaan voor het verkeer.
- De minimaal aan te houden afstand tot de as van de weg bedraagt 15 meter.
- Plaatsen is niet toegestaan in de directe omgeving van monumentale panden.
- Na 25 jaar moeten de zonnepanelen worden gesaneerd en moet het terrein in de oorspronkelijke staat worden terug gebracht. Hiermee moet al rekening worden gehouden bij het ontwerp van het zonnepark.

3. Object

Op dit niveau is de vormgeving van de zonnepanelen zelf relevant. Het gaat dus niet alleen om zichtbaarheid en landschappelijke inpassing, maar ook om de uitstraling van de panelen zelf:

- Het patroon van de opstelling in relatie tot de zichtbaarheid.
- Materiaalgebruik, waarbij de constructie zo eenvoudig mogelijk moet worden uitgevoerd zodat deze zo min mogelijk opvalt.
- Lijn in het landschap. De zonnepanelen worden in rijen geplaatst. Bij de realisatie van zonneparken moeten de lijnen in het landschap zoveel mogelijk gevolgd worden.
- Situering op het perceel. De ligging van het zonnepark bepaalt in grote mate de zichtbaarheid vanaf wegen, fiets- en wandelpaden.

- Verkavelingspatroon. De verkavelingspatronen vormen een belangrijk aspect van de identiteit van de verschillende landschappen. Het aanwezige verkavelingspatroon bepaalt in grote mate of een zonnepark inpasbaar is in de omgeving. Denk ook aan het maken van doorsteken in de vorm van beplanting of wandel- of fietspaden in kleinschaligere landschappen.

Op basis van de voorgaande aspecten, komen we tot de volgende ontwerpprincipes:

- Daar waar een zonneveld vanuit esthetisch oogpunt een grotere impact heeft op een landschap, dient zwaarder ingezet te worden op landschappelijke inpassing.
- Zonnepanelen mogen een maximale hoogte hebben van 1,80 meter (inclusief constructie), passend bij het landschap. Zorg er in open landschappen voor dat over de panelen heen kan worden gekeken (lagere opstellingen).
- Beperk de hoogte van de rijen zonnepanelen zoveel mogelijk; maak ze niet hoger dan noodzakelijk.
- Voorkom zicht op de achterkant van de zonnepanelen.
- Zorg voor een passende ordening van de ondersteunende voorzieningen volgens een helder ruimtelijk principe.
- Bij het ontwerp van de installatie dient rekening gehouden te worden met aanwezige kabels en leidingen waarop kan worden aangesloten en er dienen afspraken te zijn met de betreffende netbeheerder.
- Minimaal 10 % van de oppervlakte van het perceel dient landschappelijk ingepast te worden, waarbij voor wat betreft de beplanting (vormgeving en soorten) wordt aangesloten bij het Beeldkwaliteitsplan Buitengebied.
- Landschappelijke inpassing vormt niet alleen een eis, maar de mate waarin de inpassing in het landschap past, bepaalt ook de aanvaardbaarheid van zonneparken in een bepaald gebied. Stel dat er bijvoorbeeld sprake is van een open gebied, dan past hoogopgaande beplanting hier minder goed in.

5.5 Nadere ontwerprichtlijnen per landschapstype

Uit de Verordening ruimte blijkt dat er zowel binnen de Groenblauwe mantel als binnen het Gemengd landelijk gebied mogelijkheden zijn voor het realiseren van zonneparken. Hierbij sluiten wij ons aan. De provincie schrijft verder niet voor in welke landschapstypen zonneparken passend zijn. Wij vinden het als gemeente wel van belang om hier een nadere afweging voor op te nemen. In de vorige paragraaf is te lezen dat zonneparken niet passend zijn bij het beekdallandschap en de heide-, bos- en natuurgebieden. Er blijven dan richtlijnen over voor de Jonge en Oude Heideontginningen en het Kampenlandschap. Daarnaast zijn er op grond van verschillende (bestemmings)plannen nog andere typen gebieden aangeduid, waarvoor ook aandachtspunten worden gegeven.

Jonge en Oude Heideontginningen

<i>Kenmerken gebied</i>	
	De jonge heideontginningen bestaan uit regelmatige en rechte patronen binnen relatief grootschalige gebieden. De jonge heideontginningen zijn grootschaliger dan de oude heideontginningen. De naoorlogse intensivering van de landbouw heeft veel omgevingskwaliteiten doen verdwijnen.
<i>Randvoorwaarden</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Door de schaalgrootte lenen deze gebieden zich voor grootschalige percelen met zonneparken (meer industrieel karakter). - Aandacht voor het benadrukken van de van oudsher aanwezige lanenstructuur. Deze kan versterkt worden door landschappelijke inpassing.

Kampenlandschap

<i>Kenmerken gebied</i>	
	Het van oorsprong kleinschalige en onregelmatig verkavelde kampenlandschap heeft veel landschappelijke structuurelementen verloren. Denk daarbij aan houtwallen, hagen, singels en onregelmatige bosjes. Het landschap heeft door het verdwijnen van deze elementen een meer open karakter gekregen.
<i>Randvoorwaarden</i>	<ul style="list-style-type: none"> - De omvang van de zonnevelden wordt bepaald door het verkavelingspatroon en de mogelijkheden voor het behoud en de versterking van het landschap. - Grote kavels zijn niet bij voorbaat uitgesloten, mits er goede mogelijkheden zijn voor landschappelijke inpassing. Het benadrukken van structuurlijnen in het landschap is hierbij van belang.

Naast de verschillende landschapstypen zijn ook andere gebieden aangeduid in het bestemmingsplan, beeldkwaliteitsplan of provinciaal beleid. Daar zijn ook richtlijnen voor te geven. Wanneer zaken elkaar overlappen, dan geldt het strengste regime.

Waardevolle open gebieden

<i>Kenmerken gebied</i>	
	De gemeente Someren beschikt over nogal wat open gebieden. Het gaat zowel om gebieden die als geheel open zijn als om openheid op kavelniveau.
<i>Randvoorwaarden</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Er is ruimte voor lage zonnepanelen. Bij oude (bolle) akkers is voorzichtigheid geboden. De bolle akker mag niet onherstelbaar worden beschadigd door bijvoorbeeld afgraving. - Welke hoogte acceptabel is, hangt af van onder andere de ligging van het perceel ten opzichte van wegen, fiets- en voetpaden. Omdat het gaat om de beleving van de openheid, is het waarneempunt van automobilisten, fietsers en voetgangers leidend. - Niet ieder perceel dient per definitie open te blijven, zodat een screening van de feitelijke situatie erg belangrijk is.

Waardevolle besloten gebieden

<i>Kenmerken gebied</i>	
	De besloten landschappen worden gekenmerkt door opgaande beplanting rondom, waarbij in sommige gevallen stroken houtgewas het achterliggende gebied aan het oog onttrekken.
<i>Randvoorwaarden</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Er wordt terughoudend omgegaan met zonneparken. - Indien esthetische bezwaren niet te voorkomen of te beperken zijn met landschappelijke inpassing, wordt het realiseren van een zonnepark niet toegestaan.

Bescherming van kwetsbare soorten

<i>Kenmerken gebied</i>	
	Er is een beperkt aantal gebieden waar specifieke soorten zoals weidevogels, reptielen en struweelvogels voorkomen.
<i>Randvoorwaarden</i>	<ul style="list-style-type: none">- Er wordt terughoudend omgegaan met zonneparken.- Er is alleen beperkte ruimte voor voorzieningen als negatieve gevolgen voorkomen, verzacht of gecompenseerd kunnen worden.- Met een quickscan kan inzicht gegeven worden in het daadwerkelijk voorkomen van bepaalde soorten.

Gebied met recreatieve doelen

<i>Kenmerken gebied</i>	
	Deze gebieden herbergen mogelijkheden voor het versterken van de recreatieve aantrekkingskracht van de gemeente Someren. De esthetische aspecten zijn zeer belangrijk in deze gebieden.
<i>Randvoorwaarden</i>	<ul style="list-style-type: none">- Er wordt terughoudend omgegaan met zonneparken.- Indien esthetische bezwaren niet te voorkomen of te beperken zijn met landschappelijke inpassing, wordt het realiseren van een zonnepark niet toegestaan.- Voor het bepalen van de plek van de voorzieningen is de ligging ten opzichte van recreatieve routes en de situering op het perceel leidend.- Wanneer een zonnepark vanuit esthetisch oogpunt aanvaardbaar is, moet een zonnepark onderdeel uit gaan maken van het recreatief aanbod, bijvoorbeeld door de aanleg van wandel- of fietsroutes en informatieborden bij de entree.

Zoekgebieden voor ecologische verbindingzones, beekherstel, waterberging, inrichting landschappelijke bufferzone

<i>Kenmerken gebied</i>	
	Deze gebieden zijn vooralsnog gereserveerd voor een mogelijke toekomstige inrichting, omdat ze de potentie hebben voor het realiseren van de betreffende doelen.
<i>Randvoorwaarden</i>	In deze gebieden wordt de aanleg van zonnevelden niet toegestaan. De huidige mogelijkheden zijn gericht op het verlenen van een vergunning voor 25 jaar. Deze tijdsspanne is te lang in verhouding tot de planperiode voor de aanwijzing van een zoekgebied (in principe 10 jaar). Stel dat ergens in een zoekgebied een zonnepark wordt gerealiseerd en vervolgens dient de mogelijkheid zich aan om het oorspronkelijke doel te verwezenlijken. Het zonnepark kan niet zomaar verwijderd worden omdat er economische belangen meespelen en de investering is gedaan voor een periode van 25 jaar.

Glastuinbouwontwikkelingsgebied

<i>Kenmerken gebied</i>	
	Er is een glastuinbouwontwikkelingsgebied aangewezen om de glastuinbouw extra ruimte te bieden.
<i>Randvoorwaarden</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Percelen lenen zich voor het realiseren van zonneparken (meer industrieel en grootschalig karakter). - Inpassing kan ook elders worden geregeld. - Mogelijkheden om te zoeken naar vernieuwende opties zoals het realiseren van drijvende zonnepanelen op waterbassins.

Primair agrarisch productiegebied

<i>Kenmerken gebied</i>	
	Someren beschikt over 2 agrarische productiegebieden, waar weinig specifieke kwaliteiten zijn aangeduid of specifieke doelen worden nagestreefd.
<i>Randvoorwaarden</i>	<ul style="list-style-type: none">- Door de schaalgrootte lenen deze gebieden zich voor grootschalige percelen met zonneparken (meer industrieel karakter).- Aandacht voor het benadrukken van de aanwezige lanenstructuur. Deze kan versterkt worden door landschappelijke inpassing.

5.6 Conclusie ontwerprichtlijnen

Per landschapstype zijn ontwerprichtlijnen te geven. In bos-, heide- en natuurgebieden en in beekdalen staan we de aanleg van zonneparken niet toe. In deze gebieden zijn de natuurwaarden hoger dan in de andere gebieden en de landschappen zijn kwetsbaarder. De kans dat deze bijzondere waarden onherstelbaar worden aangetast door de aanleg van zonneparken is in deze landschappen te groot.

6. Maatschappelijke meerwaarde

De Verordening ruimte vereist bij het ontwikkelen van een zonnepark in het buitengebied dat groter is dan 5.000 m² dat er sprake is van maatschappelijke meerwaarde.

De invulling van deze meerwaarde vindt plaats door de volgende aspecten te onderbouwen:

- De mate van meervoudig ruimtegebruik;
- De maatregelen die worden getroffen om de impact op de omgeving te beperken;
- De bijdrage die wordt geleverd aan maatschappelijke doelen.

Om te beginnen bij de maatregelen die worden getroffen om de impact op de omgeving te beperken: daar wordt volop invulling aan gegeven door te eisen dat er landschappelijke inpassing plaatsvindt. Het vorige hoofdstuk gaat hier uitgebreid op in. Er worden ontwerprichtlijnen gegeven per landschapstype, waarbij wordt uitgegaan van de indeling die door het Beeldkwaliteitsplan Buitengebied wordt gehanteerd. Artikel 3.1 van de Verordening ruimte dient te worden toegepast. Dit is het artikel dat betrekking heeft op de zorgplicht voor de ruimtelijke kwaliteit.

Daarnaast moet invulling worden gegeven aan het meervoudig ruimtegebruik en het leveren van een bijdrage aan maatschappelijke doelen. In veel gevallen is er sprake van een combinatie van beide aspecten.

Een zonnepark kan een positiever effect hebben op de biodiversiteit dan wanneer het agrarisch wordt gebruikt. Dit blijkt uit een onderzoek van de Universiteit van Wageningen². De vegetatie kan zich bijvoorbeeld meer divers ontwikkelen, er is sprake van een afname van het gebruik van bestrijdingsmiddelen (waardoor een positief effect kan ontstaan op het grondwater), er is geen bemesting nodig en er kan een ecologische meerwaarde worden gecreëerd door het inzaaien van bepaalde soorten bloemrijke mengsels en het extensief beheren van de grond door begrazing. Het is daarbij wel nodig dat het ontwerp gezamenlijk met een deskundig ecooloog en landschapsarchitect wordt uitgewerkt. Wanneer op deze manier een zonnepark wordt gerealiseerd en vormgegeven, wordt het meervoudig ruimtegebruik in natuurontwikkeling gezocht.

Onderstaande afbeelding is een zonnepark in Duitsland, waar de combinatie met natuur succesvol is uitgevoerd.

Afbeelding 7. Natuurontwikkeling op zonnepark

² J. Bloemberg, I. Nonhebel, N. Alvisi, K. van der Maas en W. Ruan (2016) 'Feasibility study of integrated energy production systems in the Veenkoloniën area', Universiteit Wageningen.

Er zijn meerdere manieren om rondom een zonnepark natuur te ontwikkelen. Zie onderstaande impressies.

Afbeelding 8. Voorbeelden van natuurontwikkeling op en rondom zonneparken

Een andere optie is om het meervoudig ruimtegebruik te zoeken in de recreatieve sfeer. In Zutphen is bijvoorbeeld een zonnepark gerealiseerd, waarbij een combinatie is gezocht met het aanleggen van volkstuinjes en een sportpark.

Afbeelding 9. Sportpark Noordveen Zutphen

Wanneer wordt gekozen voor een bloemrijk zonneveld of een aantrekkelijke inpassing aan de randen, kan dat ook een toevoeging betekenen in de recreatieve sfeer.

Afbeelding 10. Recreatieve fietsroute langs zonnepark

Een idee voor een 'energieke fiets- en wandelroute' langs verschillende voorzieningen om duurzame energie op te wekken (zonneparken, windmolens) zou zomaar eens werkelijkheid kunnen worden als er in de toekomst initiatieven worden opgepakt en er een invulling moet worden gegeven aan de maatschappelijke meerwaarde en het meervoudig ruimtegebruik.

Het meervoudig ruimtegebruik kan ook gevonden worden in een combinatie met een meer agrarisch geïntendeerd gebruik. Denk daarbij aan het laten grazen van schapen onder de panelen of uitloop voor bijvoorbeeld kippen.

Afbeelding 11. Schapen op zonnepark

Bij meervoudig ruimtegebruik kan ook nog gedacht worden aan het realiseren van een zonnepark op een (voormalige) stortplaats, bij wijze van overkapping op een parkeerterrein of geïntegreerd in bijvoorbeeld een geluidsscherm. Deze mogelijkheden zullen echter in Someren minder dik gezaaid zijn.

Kortom: er zijn verschillende mogelijkheden om te voldoen aan de door de Verordening ruimte gestelde criteria. Wij leggen geen verplichting op waarvoor gekozen zou moeten worden. Wel stellen wij de eis dat er sprake moet zijn van meervoudig ruimtegebruik.

Een ander belangrijk onderdeel van de maatschappelijke meerwaarde is het inzetten van lokale energiecoöperaties, bedrijven en/of burgers. Een lokale energiecoöperatie (en daarmee lokale burgers en bedrijven) kan participeren in een zonnepark. De opgewekte energie kan dan worden aangewend om in de energiebehoefte van de participanten te voorzien. Ook kunnen lokale bedrijven worden ingezet om het zonnepark te bouwen en burgers als vrijwilligers voor bijvoorbeeld het beheer van het zonnepark.

Initiatiefnemers worden in ieder geval uitgedaagd om een balans te vinden, zodat het opwekken van energie door middel van een zonnepark een meer maatschappelijk geaccepteerd fenomeen wordt.

7. Conclusie en vervolg

In de Verordening ruimte Noord-Brabant zijn sinds juli 2017 de mogelijkheden voor het realiseren van zonneparken in het buitengebied verruimd. Voorwaarde is wel dat er een gemeentelijke visie aan ten grondslag ligt, waarin een onderbouwing wordt opgenomen dat er in de eerste plaats behoefte is aan zonneparken. Daarnaast moet de visie ingaan op de ruimtelijke aspecten die verbonden zijn aan de realisatie van een zonnepark. Er moet daarbij specifieke aandacht gaan naar transformatie en mogelijkheden voor meervoudig ruimtegebruik. Tot slot moet invulling worden gegeven aan de maatschappelijke meerwaarde bij zonneparken die groter zijn dan 5.000 m².

Door middel van deze visie voldoen wij aan de opgave uit de Verordening ruimte. Er wordt aangetoond en onderbouwd dat er behoefte is aan opwekking van duurzame energie door middel van zonneparken en dat er momenteel niet voldoende capaciteit is. Door het realiseren van zonneparken kan een forse slag geslagen worden in de gemeentelijke ambitie om in 2050 klimaatneutraal te zijn.

Voor wat betreft de locatiekeuze voor de zonneparken wordt allereerst gekeken naar de technische mogelijkheden. Vervolgens wordt bekeken of het in de gebieden waar het technisch mogelijk is, ook landschappelijk aanvaardbaar is om zonnenvelden te realiseren. Er wordt te allen tijde landschappelijke inpassing geëist. Voor de invulling van de inpassing wordt aangesloten bij de landschapstypen en de ontwerprichtlijnen uit het Beeldkwaliteitsplan Buitengebied.

Tot slot wordt er gevraagd om bij zonneparken groter dan 5.000 m² de maatschappelijke meerwaarde aan te tonen. Dit aspect wordt nader ingevuld door de mate van meervoudig ruimtegebruik, de maatregelen die worden getroffen om de invloed op de omgeving te beperken en de bijdrage die wordt geleverd aan maatschappelijke doelen.

Uit de visie kunnen de volgende beleidsregels worden afgeleid:

- Bij bestaande bouwblokken worden de zonnepanelen in eerste instantie op daken gerealiseerd.
- Leegstaande gebouwen of gebouwen die niet conform bestemming worden gebruikt, mogen niet worden gebruikt om zonnepanelen op de daken te plaatsen, tenzij er concreet zicht is op legalisatie.
- Er kan een omgevingsvergunning voor de duur van maximaal 25 jaar worden verleend voor zelfstandige zonnepanelen in het buitengebied.
- Er wordt op voorhand financiële zekerheid gesteld dat de opstellingen voor de zonnepanelen na de looptijd van de vergunning duurzaam worden verwijderd, waarbij de gebruikte grond in (minimaal) de oorspronkelijke staat wordt teruggebracht.
- De locatie van het zonnepark is vanuit technisch oogpunt aanvaardbaar, waarbij sprake moet zijn van een ligging in de nabijheid van bestaande energie-infrastructuur, in de nabijheid van grote afnemers of bij locaties die reeds voorzien zijn van een voldoende zware aansluiting.
- De locatie van het zonnepark is daarnaast vanuit ruimtelijk oogpunt aanvaardbaar, waarbij wordt getoetst aan de in de visie omschreven ontwerprichtlijnen op de 3 niveaus landschap, kavel en object en de ontwerprichtlijnen per landschapstype.

- Bij vergunningverlening moet biodiversiteit aantoonbaar worden geborgd en/of verbeterd, door aansluiting te zoeken bij gebiedskenmerken en het versterken van aanwezige beplanting.
- Bij zonneparken groter dan 5.000 m² wordt de maatschappelijke meerwaarde aangetoond, die als volgt wordt ingevuld:
 - o de mate van meervoudig ruimtegebruik;
 - o de maatregelen die worden getroffen om de impact op de omgeving te beperken;
 - o de bijdrage die wordt geleverd aan maatschappelijke doelen.

Bronnen

Effecten van zonneparken op de omgeving en voorbeelden van zuinig ruimtegebruik, *gemeente Arnhem*; RHO adviseurs voor leefruimte; juni 2016

Energie en ruimte Zuid-oost Brabant *Uitsplitsing naar gemeenten*; POSAD; juni 2017

Energiestrategie Zuidoost Brabant Rapport - Energie & Ruimte voor de regionale energiestrategie Regio Zuidoost Brabant; POSAD; april 2017

Factsheet Duurzame Energieopgave Regio Zuidoost; POSAD; september 2016

Gebiedsstrategie Duurzame Energieopgave Provincie Noord-Brabant; POSAD; september 2016

Grondgebonden zonneparken *Verkenning naar de afwegingskaders rond locatiekeuze en ruimtelijke inpassing in Nederland*; Rijksdienst voor Ondernemend Nederland; 2016

Ruimte voor zonnepanelen in de Groene Omgeving, *Handreiking Kwaliteitsimpuls Zonnevelden*; provincie Overijssel; februari 2017

Nederlands transportnet; TenneT; mei 2011

Feasability study of integrated energy production systems in the Veenkoloniën area; J. Bloemberg, I. Nonhebel, N. Alvisi, K. van der Maas en W. Ruan, Universiteit Wageningen 2016

Bijlage 1 Verordening Ruimte, artikel 6.19 Zonneparken

In de wijzigingen van de Verordening Ruimte, zoals aangenomen door Provinciale Staten op 8 juli jl. is een nieuw artikel 6.19 opgenomen. Artikel 7.19 regelt hetzelfde voor het Gemengd landelijk gebied.

6.19 Zonneparken

1. In afwijking van artikel 3.1, tweede lid onder a (verbod op nieuwvestiging) is in de Groenblauwe mantel nieuwvestiging mogelijk van zelfstandige opstellingen van zonnepanelen.
2. In afwijking van artikel 6.10, eerste lid onder a (niet-agrarische functies) is in de groenblauwe mantel vestiging van zelfstandige opstellingen van zonnepanelen mogelijk met een grotere omvang dan 5000 m².
3. Er kan uitsluitend toepassing gegeven worden aan het eerste en tweede lid met een omgevingsvergunning waarbij door toepassing te geven aan artikel 2.12, eerste lid, onderdeel a, onder 2e of 3e van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht wordt afgeweken van een bestemmingsplan, mits aan de volgende voorwaarden is voldaan:
 - a. uit een gemeentelijke visie blijkt dat de aanwijzing van een projectlocatie nodig is om te kunnen voldoen aan de doelstellingen voor het opwekken van duurzame energie;
 - b. in deze visie is afgewogen welke locaties binnen de gemeente geschikt zijn gelet op aspecten van zorgvuldig ruimtegebruik en ruimtelijke kwaliteit;
 - c. de ontwikkeling een maatschappelijke meerwaarde geeft;
 - d. de ontwikkeling gelet op artikel 3.1, derde lid, inpasbaar is in de omgeving.
4. De maatschappelijke meerwaarde als bedoeld in het derde lid onder c wordt onderbouwd vanuit de volgende criteria:
 - a. de mate van meervoudig ruimtegebruik;
 - b. de maatregelen die getroffen worden om de impact op de omgeving te beperken;
 - c. de bijdrage die wordt geleverd aan maatschappelijke doelen.
5. Aan de omgevingsvergunning als bedoeld in het derde lid worden in ieder geval de volgende voorwaarden verbonden:
 - a. de omgevingsvergunning geldt voor een bepaalde termijn, die ten hoogste 25 jaar bedraagt;
 - b. na het verstrijken van de termijn wordt de vóór de verlening van de omgevingsvergunning bestaande toestand hersteld en wordt de opstelling voor zonne-energie verwijderd;
 - c. voor het gestelde onder b. wordt financiële zekerheid gesteld.

Bijlage 2 Toelichting bij de Verordening Ruimte

De integrale toelichting bij de artikel 6.19 van de Verordening Ruimte:

4.40 Artikel 6.19 Zonneparken

In toenemende mate worden er initiatieven ontwikkeld voor het opwekken van zonne-energie. De verordening biedt daartoe reeds mogelijkheden op daken. Voor grondgebonden zonneparken bestaan er mogelijkheden in stedelijk gebied, in zoekgebieden verstedelijking en op bestaande locaties in het landelijk gebied zoals rioolzuiveringsinstallaties, stortplaatsen maar ook op vrijkomende agrarische locaties tot een omvang van 5000 m².

De **voorkeur van het beleid** gaat uit naar plaatsing van zonnepanelen op daken of op braakliggende gronden in of aansluitend op stedelijk gebied. Dat heeft het voordeel dat ze dicht bij de gebruiker en energiesystemen worden geplaatst wat bijdraagt aan zorgvuldig ruimtegebruik en effectief is vanuit kostenminimalisatie.

De verwachting is dat dit onvoldoende blijkt om in de behoefte te voorzien. Daarom biedt de regeling ook de mogelijkheid om zelfstandige opstellingen van zonne-energie te ontwikkelen. Hieraan zijn diverse eisen verbonden.

Belangrijke voorwaarde is dat de noodzaak daartoe blijkt uit een **visie** en de mogelijkheden binnen bestaand stedelijk gebied en op daken onvoldoende blijken. Het gaat hierbij niet om een visie in de zin van de wet. Het gaat om een gedegen ruimtelijke onderbouwing van de behoefte aan duurzame energie en een afweging van locaties.

De visie gaat in op aspecten als:

- Wat is de energiebehoefte op langere termijn?;
- Hoe kan daarin worden voorzien (wind, zon, geothermie)?
- Waar kan dat het beste gerealiseerd worden?
- Welke randvoorwaarden zijn er vanuit ruimtelijke kwaliteit / zorgvuldig ruimtegebruik?

Bij de afweging van locaties vragen wij specifiek aandacht voor transformatie en **meervoudig gebruik** van locaties zoals op vliegvelden, langs snelwegen, stortplaatsen, zuiveringsinstallaties, grond- en slibdepots, gunstig gelegen vrijkomende locaties in het buitengebied etc. De gemeente weegt hierbij diverse belangen af zoals een efficiënte aansluiting op het energienet in samenspraak met de netwerkbeheerders, de kosten die gemoeid zijn met het aanleggen van energie-infrastructuur maar ook aspecten rondom zorgvuldig ruimtegebruik en kwaliteit. Deze aanpak past ook bij de regionale energie strategieën die regio's gezamenlijke gemeenten nu aan het opstellen zijn.

Vanuit het nu voorgestelde kader worden er op voorhand geen beperkingen gesteld aan de locatie waar zonneparken ontwikkeld kunnen worden of aan de omvang daarvan. Dat betekent dat er ook mogelijkheden voor nieuwvestiging zijn of een ruimere omvang dan 5000 m² op een vrijkomende locatie. Daarom is in de voorwaarden een bepaling opgenomen rondom maatschappelijke

meerwaarde. Naarmate de inbreuk op de basisregels groter is, verwachten wij een grotere inspanning op het gebied van een bijdrage aan maatschappelijke doelen. Bijvoorbeeld als er in afwijking van de reguliere omvang van 5000 m² voor niet-agrarische functies een zonnepark gerealiseerd wordt van 10 hectare dat dit bijdraagt aan sloop van vrijkomende opstallen elders. In het **derde lid** is aangegeven hoe de maatschappelijke meerwaarde onderbouwd wordt.

In beginsel gaan wij er vanuit dat de realisatie van zonneparken voorziet in een **tijdelijke behoefte**. De technologische ontwikkeling voor het opwekken van zonne-energie gaat steeds verder waardoor er steeds meer mogelijkheden ontstaan voor meervoudig ruimtegebruik zoals op daken (op het noorden), op muren, geïntegreerd in ruiten, op wegen enzovoorts. Het is daarom goed al bij het toelaten na te denken over hoe de sanering wordt veilig gesteld.

Vanwege dit tijdelijke karakter van zelfstandige opstellingen voor zonne-energie is de ontwikkeling daarom uitsluitend mogelijk met de toepassing van een **omgevingsvergunning inhoudende afwijking van het bestemmingsplan**. Aan een dergelijke vergunning kan een termijn worden verbonden en de voorwaarde dat na afloop van de termijn de situatie van voor de vergunningverlening wordt hersteld.

Het vereiste van een omgevingsvergunning is efficiënt vanuit het terugdringen van bestuurslasten omdat er geen bestemmingsplanprocedures doorlopen hoeven te worden bij aanvang en bij afloop van het gebruik. Bovendien ontstaan er met een dergelijke procedure geen planologische rechten die op termijn kunnen leiden tot andere gebruiksfuncties of planschade claims. De vestiging van zelfstandige opstellingen groter dan 5000 m² of de nieuwvestiging van zelfstandige opstellingen buiten zoekgebieden voor verstedelijking is dus niet mogelijk met een herziening van een bestemmingsplan.

